

Ako si vybrať školu, keď nepoznáte svoje možnosti?

14.9.2026 - | Človek v ohrození

Rudy z Petrovian absolvoval štvorročný maturitný odbor v duálnom vzdelávaní. Počas školy získaval skúsenosti v Tesco a po jej skončení tam zostal pracovať. Je jedným z mladých ľudí, ktorých sme v Človeku v ohrození podporovali nielen na ceste za vzdelaním, ale aj za prvým zamestnaním.

Kolegyne, ktoré Rudyho poznajú, si naňho spomínajú ako na študenta, ktorý si svedomito plnil svoje povinnosti. Zaujímala ho aj práca policajta. Hoci mu tento zámer nevyšiel, mal možnosť pokračovať u zamestnávateľa, ktorého poznal z praxe.

Kam ide kamarát, tam idem aj ja

Jeho príbeh ukazuje jednu z ciest, ktorou sa mladí ľudia môžu vydať. Najskôr však o nej musia vedieť.

„Deti často ani netušia, že majú možnosť získať za prax aj finančnú odmenu. Vyberajú si školu podľa toho, kam ide kamarát alebo kde študoval niekto z rodiny. Informácie o duálnom vzdelávaní a platenej odbornej praxi sa k nim mnohokrát vôbec nedostanú,“ hovorí metodička pre zamestnávanie v Človeku v ohrození Jana Mojšová.

Podobnú skúsenosť máme aj z Plaveckého Štvrtka, kde prihlášky žiakov a žiačok tradične smerovali na dve školy. S deťmi sme preto začali hovoriť aj o ďalších možnostiach, brali ich na exkurzie a zoznamovali so zamestnávateľmi.

Vybrať si odbor je jednoduchšie, keď si mladý človek dokáže predstaviť, čo sa za jeho názvom skrýva. Pri návšteve školy či firmy spozná prostredie, v ktorom by sa učil, zistí, čo by robil na praxi, a môže sa opýtať na veci, ktoré ho zaujímajú. Pri rozhodovaní sa tak má o čo oprieť.

Učiť sa povolanie priamo na pracovisku

Jednou z možností, ktoré mladým ľuďom predstavujeme, je duálne vzdelávanie. Prepája vyučovanie na strednej odbornej škole s praktickou prípravou u konkrétneho zamestnávateľa. Žiaci a žiačky získavajú vedomosti v škole a na pracovisku sa učia, ako ich využiť. Spoznávajú budúcich kolegov a kolegyne, pracovné postupy aj každodenné povinnosti.

Na zapojenie do duálneho vzdelávania potrebujú žiaci a žiačky na rozdiel od čisto len odbornej praxe uzatvorenú učebnú zmluvu so zamestnávateľom. Firma zároveň uzatvára zmluvu o duálnom vzdelávaní so školou a dlhodobo sa podieľa na ich príprave. Často to vyzerá napríklad tak, že sa päť dní vyučovania v škole strieda s piatimi dňami praxe.

Za produktívnu prácu dostáva žiak odmenu. Podľa podmienok zamestnávateľa môže získať aj podnikové stipendium či príspevok na dopravu alebo internát. Počas štúdia majú obe strany čas spoznať sa a zväziť spoluprácu aj po jeho skončení. Prax tak môže viesť k zamestnaniu, hoci pracovné miesto nemožno automaticky sľúbiť každému.

Aby mohli príležitosť využiť

Poznať svoje možnosti je prvý krok. Mladí ľudia však potrebujú aj podmienky na to, aby mohli študovať. Pre rodiny zo sociálne znevýhodneného prostredia môžu byť prekážkou náklady na dopravu či ubytovanie, ale aj chýbajúce zázemie na učenie doma.

Rozsah znevýhodnenia približujú údaje zo zisťovania EU-SILC_MRK 2020. **Podľa nich 91 % mladých Rómov a Rómok z marginalizovaných komunit zo znevýhodnených domácností žije pod hranicou chudoby. Až 83 % Rómov a Rómok z marginalizovaných komunit nemá ukončené stredoškolské vzdelanie a 28 % detí z týchto komunit na strednú školu vôbec nenastúpi.**

Pri našej práci preto hľadáme riešenia podľa konkrétnej situácie mladého človeka. Jeden z chlapcov zo Zvolena napríklad potreboval internát priamo v meste, kde býval. Doma nemal vhodné miesto na učenie a internát mu pomohol získať zázemie na štúdium.

Tento príklad zo širšej podpory stredoškolákov a stredoškoláčok ukazuje, prečo sa naša pomoc nekončí podaním prihlášky. Niektorí potrebujú doučovanie, iní pomoc s vybavením štipendia alebo sprievod pri prvom nástupe do školy či na prax. Zapájame rodičov a zostávame v kontakte s učiteľmi, učiteľkami aj majstrami a majsterkami odborného výcviku, ktorí žiakov a žiačky sprevádzajú na pracovisku.

Spolupracujeme tiež so zamestnávateľmi. Hľadáme vhodné miesta podľa záujmov mladých ľudí a pomáhame firmám porozumieť podmienkam, z ktorých prichádzajú.

Skúsenosti, ktoré môžu povzbudiť ďalších

Chceme, aby sa úspešní absolventi, ako je Rudy, vrátili do školy a porozprávali mladším žiakom a žiačkam, ako zvládali štúdium a prax, čo bolo náročné a čo im pomohlo. Pozitívne príklady a vzory sú pri rozhodovaní o budúcnosti dôležité. Keď deti počujú skúsenosti od rovesníka z podobného prostredia, ktorý školu dokončil a našiel si prácu, môže byť pre ne jednoduchšie predstaviť si, že podobnú cestu zvládnu aj ony.

Duálne vzdelávanie je súčasťou projektu KOMPOD (Komplexná podpora k inklúzii a rovnosti príležitostí pre deti a mládež z marginalizovaných rómskych komunit), ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou v rámci Programu Slovensko. Projekt prebieha od 1. februára 2026 do 31. januára 2028 v lokalitách Prešov, Kojatice, Petrovany, Sveržov, Roškovce, Spišská Nová Ves, Zvolen, Lučenec a Plavecký Štvrtok.

<https://clovekvoohrozeni.sk/ako-si-vybrat-skolu-ked-nepoznate-svoje-moznosti>